

**UCHWAŁA NR LXI/451/2023
RADY POWIATU W LUBACZOWIE**

z dnia 28 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji
Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc
domową „Zacznij wszystko od nowa...” na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i 4, art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz.U z 2022 r. poz. 1526, Dz. U. z 2023 r. poz. 572) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, Dz. U. z 2023 r. poz. 289, 535), Rada Powiatu w Lubaczowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową „Zacznij wszystko od nowa...” na lata 2024-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Lubaczowie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Przewodniczący Rady

mgr Marta Tabaczek

**PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ
KOREKCYJNO - EDUKACYJNYCH
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ
„ZACZNIJ WSZYSTKO OD NOWA...”
NA LATA 2024-2030**

REALIZATOR:

**OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ DZIAŁAJĄCY PRZY
POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE
W LUBACZOWIE**

**OPRACOWAŁ ZESPÓŁ
W SKŁADZIE:**

**MAŁGORZATA MRÓZ, ALICJA SAJDAK,
PATRYCJUSZ NOWAKOWSKI, PIOTR HRYNISZYN, ANNA ŁUKASZÓW.**

Lubaczów 2023

str. 1

WPROWADZENIE:

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.) wskazuje na obowiązek podejmowania przez osoby stosujące przemoc domową oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych. Wobec osób stosujących przemoc domową stosuje się przewidziane w ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami doznającymi przemocy domowej oraz programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, a także programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową oraz programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. Ponadto osoba stosująca przemoc domową, po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, ma obowiązek:

- 1) zgłosić się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 2) dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, w terminach określonych w przepisach ustawy;
- 3) ukończyć programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową w terminach określonych przez podmiot realizujący te programy;
- 4) dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

W art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej określono, że do zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Idea oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy domowej wywodzi się z przekonania, że z uwagi na fakt, iż zachowania przemocowe są elementem wyuczonym i przejmowanym z pokolenia na pokolenie, istnieje możliwość korekty takich zachowań, połączonej z edukacją, niezbędną do uświadomienia sprawcy, że zachowania takie mają w istocie charakter przemocy wobec osoby najbliższej. W życiu człowieka rodzina jest podstawowym, jeśli nie najważniejszym środowiskiem, kształtującym jego osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy dorosłymi, oparte na miłości, szacunku i rozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami moralnymi i prawnymi oraz są sprzeczne z oczekiwaniami społecznymi. Przemoc jest zjawiskiem, które dotyczy wszystkich jej uczestników, niezależnie od tego czy stosują przemoc, czy jej doznają. Najwięcej szkód ponosi osoba doznająca przemocy ze względu na fakt, że jest słabsza i nie potrafi się obronić. Z czasem jednak i ta silniejsza, sprawująca „władzę”, która krzywdzi innych zaczyna mieć coraz więcej problemów. Przemoc bowiem jest sytuacją społeczną, w której nie ma zwycięzców, a jej uczestnicy ponoszą wyłącznie straty. W całym procesie przeciwdziałania przemocy domowej niezwykle istotną sprawą, tuż obok edukacji całego naszego społeczeństwa o zagrożeniach i skutkach stosowania przemocy, niesienia bezpośredniej pomocy osobom doświadczającym przemocy i szeroko rozumianej profilaktyki jest właśnie regularne, systematyczne i ogólnodostępne prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych względem osób stosujących przemoc. Osoby stosujące przemoc często nie są świadome tego, że prezentują zachowanie w relacji z partnerskich, dzieckiem, rodzicem, które jest przemocą i tym samym również oczekują pomocy w zmianie ich sytuacji. Biorąc powyższe pod uwagę, we wszelkich działaniach należy uwzględniać warunki istotne dla kształtowania się motywacji do zmiany, w procesie terapii motywującej i skoncentrowanej na rozwiązaniach.

OPIS ZAŁOŻEŃ PROGRAMOWYCH

I. ZAŁOŻENIA – STANDARDY FORMALNO – PRAWNE I ORGANIZACYJNE

Poniższe założenia odnoszą się do samego zjawiska przemocy domowej, osoby ją stosującej oraz możliwości zmiany postrzegania tegoż problemu przez osobę bezpośrednio zainteresowaną – tj. sprawcę przemocy.

Program „Zaczynj wszystko od nowa...” obejmuje spotkania grupowe i ukierunkowany jest na podniesienie świadomości i wiedzy na temat stosowanej przemocy, wzbudzeniu motywacji do zmiany nastawienia do kwestii ujawnionego problemu stosowania przemocy oraz wyzwoleniu motywacji do dokonania zmian i budowy życia w oparciu o wartości akceptowane społecznie. **Celem głównym niniejszego programu jest w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy, jak również zdobycie umiejętności redukowania napięcia, rozwiązywania konfliktów i sporów w środowisku domowym w sposób konstruktywny i bezpieczny dla każdej ze stron.**

Program zawiera właściwą strategię, pozwalającą sprostać wyzwaniom w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Spełnia też wszystkie wymagania formalne wynikające z ustawy dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.), Rozporządzenia z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. 2023 poz. 1163), Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U z 2023 r. poz. 1164):

1. W programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.
2. Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową prowadzi się w formie spotkań indywidualnych lub grupowych.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową mogą być prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiającym porozumiewanie się na odległość.
4. W przypadku realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w tym samym miejscu, w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej.

Cele szczegółowe spójne są ze standardami prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i obejmują:

- 1) zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Miejsce realizacji:

str. 5

- 1) zakłady karne;
- 2) ośrodki i poradnie leczenia uzależnień;
- 3) powiatowe centra pomocy rodzinie;
- 4) ośrodki pomocy społecznej;
- 5) inne miejsca wynajęte lub udostępnione na ten cel.

Miejsce realizacji będzie spełniać, co najmniej niżej wymienione standardy:

Pomieszczenie do pracy grupowej: sala na ok. 10-15 osób z możliwością ułożenia w krąg krzeseł-fotele, tablica flipchart, możliwość projekcji filmu tematycznego.

Kwalifikacje prowadzących:

Kwalifikacje osób prowadzących program reguluje Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową są prowadzone przez osoby:

- 1) posiadające wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub;
- 2) posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku:
 - a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
 - b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub;
- 3) będące terapeutami lub psychoterapeutami;
- 4) posiadające udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;

- 5) posiadające zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

Liczbowe i terytorialne określenie skali działań podejmowanych przy realizacji zadania:

Uczestnikami programu będą osoby posiadające skierowanie do realizacji programu oraz osoby bezpośrednio zainteresowane udziałem w programie.

Podstawy prawne realizacji zadania:

Realizacja oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową wynika z następujących aktów prawnych: Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.), Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.), Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r., w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163), Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U z 2023 r. poz. 1164), ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. art. 72 §.1 pkt 6a Kodeksu karnego (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r art.173 §.2. Kodeksu karnego wykonawczego (t. j. z 2023 r. poz. 127, z późn. zm.), lub zalecenie kuratora sądowego wśród osób skazanych pozostających w okresie próby w warunkach wolnościowych (warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie, warunkowego umorzenia kary, kary ograniczenia wolności).

Art, 6 ust. 3 i 4 w/w ustawy wskazuje, że do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;

str. 7

- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych winien być zatwierdzony uchwałą Rady Powiatu i przekazany do realizacji Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie.

Środki na realizację oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych przekazywane są ze środków budżetu Wojewody Podkarpackiego z przeznaczeniem na:

- 1) wynagrodzenie kadry prowadzącej - realizatorów programu;
- 2) materiały do prowadzenia zajęć i obsługi programu (materiały biurowe, koszty druku materiałów informacyjnych – ulotki, foldery, kalendarze oraz flipcharty itp.).

Wojewoda Podkarpacki przekazuje jednostce samorządu terytorialnego, realizującej program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,

lub zlecającej jego prowadzenie, środki na jego realizację w danym roku kalendarzowym – zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem. Wysokość przyznanych powiatowi środków jest uzależniona od:

- 1) wysokości środków znajdujących się w budżecie Wojewody, przeznaczonych na realizację tego zadania w danym roku kalendarzowym;
- 2) liczby uczestników programu.

II. ZAŁOŻENIA – STANDARDY MERYTORYCZNE

Nazwa zadania:

Program Odziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową „Zacznij wszystko od nowa...” na lata 2024-2030, obejmuje prowadzenie zajęć organizacyjnych, grupowych oraz końcowych – każdorazowo program obejmuje dla jednej osoby 60 godzin zajęć grupowych.

Szczegółowy zakres rzeczowy zadania obejmuje:

- 1) rekrutację uczestników zajęć;
- 2) prowadzenie zajęć grupowych;
- 3) wymiana informacji z podmiotami współpracującymi;
- 4) sprawozdawczość z realizacji programu;
- 5) monitoring i ewaluacja skutków programu.

Rodzaj działań przy realizacji zadania są spójne z celami wymienionymi w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r., w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i obejmują dodatkowo m. in.:

- 1) psychoedukację sprawców przemocy w rodzinie w kierunku zmian zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów;
- 2) redukcję zachowań przemocowych;
- 3) zwiększenie kontroli nad zachowaniami agresywnymi;

- 4) kształtowanie odpowiedzialności za popełniane czyny przemocowe;
- 5) naukę nowych sposobów rozwiązywania problemów;
- 6) naukę prawidłowej komunikacji partnerskiej;
- 7) naukę umiejętności korzystania ze wsparcia społecznego;
- 8) trening umiejętności społecznych;
- 9) naukę metod wychowywania dzieci bez przemocy.

Szczegółowy harmonogram zadania, opis kolejnych działań planowanych przy realizacji zadania z uwzględnieniem terminów realizacji, form i metod:

1. Rekrutacja uczestników:

Rekrutacja uczestników programu dokonywana jest w oparciu o podstawę prawną – art. 72 § 1 pkt 6a i 6 b Kodeksu karnego oraz art. 173 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego, na zalecenie kuratora sądowego wśród osób skazanych pozostających w okresie próby w warunkach wolnościowych (warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie, warunkowego umorzenia kary, kary ograniczenia wolności) za czyn(-y) z art. 207 § 1 kk (przemoc domowa) lub inne przestępstwo przeciwko rodzinie z rozpoznaniem stosowania przemocy wobec najbliższych. Rekrutacji również dokonuje się poprzez indywidualne zgłoszenia osób zainteresowanych, mających problem ze stosowaniem przemocy wobec najbliższych, jak również wśród osób skierowanych przez Zespoły Interdyscyplinarne, lub też inne podmioty zajmujące się pomocą rodzinie uwikłanej w stosowanie przemocy domowej. Uczestnik powinien wykazać się frekwencją i aktywnością w czasie zajęć prowadzonych w grupie. Program uznaje się za ukończony pod warunkiem udziału w 80% obecności z wymaganych programowo **60 godzin** zajęć grupowych, przy czym prowadzący program z uwagi na rażące naruszenie kontraktu, mogą na każdym etapie realizacji programu skreślić uczestnika z listy.

2. Zajęcia (sesje) organizacyjne i końcowe:

Przewiduje się sesje organizacyjne i końcowe dla uczestników. Osoby skierowane zapoznawane są z celami programu i warunkami uczestnictwa. Rozpoznaje się ich motywację i przedstawia się im kontrakt. Dokonuje się również wstępnych zmian w motywacji i postrzeganiu samego problemu przemocy. Z chwilą zawarcia kontraktu, regulującego

wzajemne relacje, kandydat staje się pełnoprawnym uczestnikiem programu. Sesje końcowe nakierowane są na motywację do kontynuacji terapii lub innych form pomocowych.

3. Zajęcia (sesje) grupowe:

Przewiduje się **60 godzin** pracy grupowej. Celem zajęć grupowych jest przekazanie treści edukacyjnych połączonych z ćwiczeniami praktycznymi;

4. Forma i metody pracy z osobami stosującymi przemoc:

- 1) program realizowany jest poprzez wykłady, warsztaty, ćwiczenia (prace domowe), treningi edukacyjne, dyskusje grupowe oraz konsultacje i rozmowy indywidualne;
- 2) praca z osobami stosującymi przemoc domową posiada formę spotkań – sesji grupowych, które w pierwszej kolejności koncentrują się na motywacji klienta, zaś w trakcie kolejnych zajęć, dokonuje się przeformułowania jego problemu na cele, psychoedukację w zakresie mechanizmów przemocowych, prezentowanych postaw, uznania swojej odpowiedzialności, a także na nauce właściwej komunikacji oraz zachowań zastępczych;
- 3) pierwszym elementem programu jest przekazanie wiedzy na temat, czym jest przemoc, jakie są jej rodzaje, formy i dynamika, a także ujawnienie negatywnych norm i wzorców kulturowych wykorzystywanych do wspierania postaw dominacji, władzy i kontroli sprawcy nad ofiarą. Analizie podlega także rola stereotypów na temat ról „męskich” i „kobięcych”. Ujawniamy system wyjaśnień i usprawiedliwień, którymi posługuje się osoba stosująca przemoc, aby nie przyjmować odpowiedzialności za swoje czyny, lub ją umniejszyć. Przystawianie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników (m.in. poprzez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń). Kolejnym etapem pracy jest ukazanie cykliczności przemocy. Sprawca traktuje przemoc jako odosobnione akty agresji, nie zauważa ciągłości i zależności pomiędzy nimi. Zadaniem uczestników jest rozpoznanie, iż przemoc dokonuje się w cyklach, oraz analiza dynamiki własnych zachowań przemocowych. Na bazie tych doświadczeń w sposób zindywidualizowany, na podstawie historii własnych aktów przemocy uczymy sprawców rozpoznawać zagrożenie przed atakiem. W tym celu analizujemy sygnały płynące z ciała oraz sygnały sytuacyjne i czasowe, które poprzedzają nadchodzący atak, tak, aby

str. 11

uczestnicy samodzielnie mogli stworzyć rodzaj „instrukcji”: jak postępować, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia aktu agresji (tzw. Plan Bezpieczeństwa – który podlega ciągłej ewaluacji w myśl nurtu terapeutycznego TSR). Następnym etapem pracy grupy jest zapoznanie uczestników z technikami i metodami, których zastosowanie pozwoli na uniknięcie przemocy (tzw. Stop Przerwa, Przerwa na Ochłonięcie). Sesje końcowe poświęcone są nauce nowych konstruktywnych zachowań będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służą temu wykłady oraz ćwiczenia poświęcone między innymi zachowaniom asertywnym, nowym sposobom rozwiązywania problemów, zasadom sprawiedliwej kłótni oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji werbalnej i niewerbalnej. W tym również używania nieprzemocowych metod wychowawczych względem dzieci oraz właściwej komunikacji w relacji rodzic – dziecko. Podsumowującym tematem zajęć końcowych, jest przyjęcie przez sprawców pełnej odpowiedzialności za własne popełnione czyny.

Stosowane narzędzia i metody w pracy z osobami stosującymi przemoc:

1. **Metody:** rozmowa kierowana, burza mózgów, ćwiczenia grupowe, mini-wykłady, analiza przypadku, zadania domowe.
2. **Narzędzia:** kwestionariusze programu, ankiety, prezentacje multimedialne, projekcja filmów tematycznych (m.in. „Płonące łóżce”, „Pręgi”, „Plac Zbawiciela”), laptop, rzutnik, flipchart, papier, zakreślacze, flamastry, historia „Anny i Roberta”, „Plan bezpieczeństwa”.

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- 1) ilościowe i jakościowe zmniejszenie sprawstwa przemocy;
- 2) zwiększenie zdolności uczestników programu do kontroli własnych emocji i zachowań;
- 3) zapobieganie eskalacji i utrwalania zachowań przemocowych;
- 4) wzrost krytycyzmu wobec zachowań przemocowych;
- 5) zwiększenie empatii i szacunku wobec partnerów;
- 6) zwiększenie umiejętności wychowawczych względem małych dzieci;
- 7) budowanie systemu rozwiązywania problemu przemocy poprzez bezpośrednią

pracę ze sprawcami przemocy.

III. MONITORING I EWALUACJA SKUTKÓW PROGRAMU

„Przebieg i efekty programu korekcyjno – edukacyjnego wobec osób stosujących przemoc domową objęte są monitoringiem i ewaluacją. Wyniki uzyskane w ten sposób, będą stanowić materiał nad doskonaleniem i upowszechnianiem oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, jako skuteczny element szeroko rozumianego przeciwdziałania przemocy domowej.

W badaniach efektywności oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych zwracamy przede wszystkim uwagę na fakt zaprzestania lub też znacznego zredukowania zachowań przemocowych. W pozostałym zakresie będziemy badać w założeniu poniższe aspekty wymiaru skuteczności zastosowanych oddziaływań:

- 1) wzrost poczucia bezpieczeństwa partnera będącego ofiarą;
- 2) zmianę przekonań sprzyjających reagowaniu przemocą;
- 3) poprawę w różnych obszarach życia klienta, w tym wzrost jakości;
- 4) wzrost kompetencji interpersonalnych i rozwiązywania konfliktów.

Każdy uczestnik programu zobowiązany jest do wypełnienia ankiety ewaluacyjnej, początkowej i podsumowującej. Również (na podstawie podpisanego przez uczestnika kontraktu) prowadzący program, upoważnieni są do prowadzenia monitoringu uczestnika przez okres 36 miesięcy od dnia zakończenia danej edycji programu. W tym celu Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy PCPR w Lubaczowie pozostanie w kontakcie z uczestnikami oraz osobami i instytucjami, sprawującymi opiekę nad w/w (np. kuratorzy, pracownicy socjalni).

Monitoring prowadzony jest w zakresie:

- 1) rekrutacji uczestników - dokumentując prowadzonym na bieżąco rejestrem osób zgłaszanych do programu;
- 2) frekwencji na zajęciach - dokumentując listami obecności podpisywanymi osobiście przez uczestników i potwierdzonymi przez prowadzącego zajęcia;
- 3) zaangażowania uczestników podczas zajęć, dokumentując w sprawozdaniach z zajęć grupowych, kartach oceny itp.;

str. 13

- 4) postępów uczestników w osiąganiu celów programu, w kontekście: postaw, jakości relacji rodzinnych, wiedzy i umiejętności, zmiany zachowań itp. (w szczególności czy nadal stosuje przemoc);
- 5) sytuacji rodzinnej osoby uczestniczącej w programie;
- 6) czy w rodzinie uczestnika programu jest założona „Niebieska Karta”;
- 7) efektów udzielonego wsparcia;
- 8) podjętych działaniach przez właściwy OPS (ZI).

Monitoring prowadzony jest w formie:

- 1) kontaktu telefonicznego z uczestnikiem programu;
- 2) kontaktu telefonicznego z rodziną lub innymi osobami mającymi bliski kontakt z uczestnikiem programu;
- 3) kontaktu telefonicznego z osobami i instytucjami sprawującymi opiekę nad uczestnikiem programu (OPS -przewodniczącym ZI, pracownikami socjalnymi), kuratorami);
- 4) pisemnej informacji o sytuacji uczestnika programu, na wniosek pracownika OIK;
- 5) ankiety dla osób, które ukończyły program;
- 6) ankiety dla rodziny uczestnika programu lub innej osoby mającej bliski kontakt z uczestnikiem programu.

Wszelkie uzyskane w ten sposób informacje będą stanowić jasny przekaz, czy cele programu zostały choćby w części zrealizowane. Natomiast analiza uzyskanych bieżących wyników monitoringu, następuje po w/w okresie w postaci sporządzenia wniosków, spostrzeżeń i końcowego raportu. Opracowane wyniki przechowywane będą w dokumentacji programu i udostępniane dla organów kontrolujących oraz instytucji zainteresowanych z zachowaniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.”

IV. DOKUMENTACJA PROGRAMU

Prowadzący program zobowiązuje się do prowadzenia następującej dokumentacji:

- 1) lista obecności;
- 2) kontrakt z uczestnikiem;
- 3) diagnoza sytuacji sprawcy przemocy;

- 4) notatki z każdego spotkania sporządzone przez prowadzących program, zawierające temat oraz przebieg zrealizowanych zajęć;
- 5) ankiety: początkowa, ewaluacyjna, końcowa;
- 6) karta uczestnika zajęć;
- 7) klauzula RODO;
- 8) sprawozdanie z programu;
- 9) dokumenty dotyczące monitoringu i ewaluacji programu;
- 10) inne dokumenty związane z realizacją programu.

Dokumentacja programu jest przechowywana w Ośrodku Interwencji Kryzysowej działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie.

V. SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z REALIZACJI PROGRAMU

Po zakończeniu programu Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie zobowiązuje się w terminie 14 dni od ukończenia programu do przesłania do Wydziału Polityki Społecznej PUW w Rzeszowie pisemnej informacji o jego zakończeniu. Przekazane informacje powinny zawierać:

- 1) liczbę zrealizowanych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 2) liczbę osób, które przystąpiły do programu;
- 3) liczbę osób, które ukończyły program;
- 4) sprawozdanie z realizacji programu, zawierające opis oraz charakterystykę prowadzonych oddziaływań i ich efektów (opis merytoryczny);
- 5) rozliczenie wydatkowanych środków, uwzględniające rodzaj wydatku.

Realizator jest zobowiązany do przekazywania sprawozdawczości merytorycznej i finansowej z realizacji programu w ramach sprawozdań sporządzanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), a także innej sprawozdawczości prowadzonej w ramach działań Wydziału Polityki Społecznej PUW w Rzeszowie.

VI. ZAKOŃCZENIE PROGRAMU

Każdorazowo program kończy się podsumowaniem i zwróceniem uwagi na korzyści z udziału w nim. Ponadto prowadzący otrzymują informacje zwrotne od grupy w zakresie

istotnym dla formy prowadzenia powyższych oddziaływań – w tym „co działa?”, „czego jest za dużo, a czego za mało?”, „czego brakuje?”, „gdybyś mógł, to co byś zmienił?”.

Uczestnicy wypełniają ankiety oraz kwestionariusz kontrolny dokonanych i zauważonych zmian w sposobie funkcjonowania w swoim środowisku.

VII. ZAGROŻENIA PRZY REALIZACJI PROGRAMU

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową realizowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, to kontynuowany w czasie ciąg działań zmierzających do wyselekcjonowanej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.

Ponadto zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach. Kluczem do sukcesu w realizacji programu będzie niewątpliwie świadomość wystąpienia ryzyka i reagowanie przez realizatorów programu na pojawiające się problemy i zagrożenia. Ważnym ogniwem prowadzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów programu, doświadczenie realizatora a przede wszystkim kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie zespołu prowadzącego zajęcia. Nie bez znaczenia jest rzetelna ocena bieżąca realizacji programu a także zmieniające się przepisy prawne, które powinny przełożyć się na cykliczność realizacji owych programów.

TEMATY I SCENARIUSZE:

Sesje organizacyjne – 8 godzin:

1. Rozmowy organizacyjne – zapoznanie z celem i przebiegiem programu. Podpisanie kontraktu. Wypełnianie formularza „Historia przemocy”, cz. I i II – **4 godz.**
2. Rozmowy organizacyjne – ćwiczenia pomagające uniknąć przemocy „Przerwa na ochłonięcie”. Planowanie bezpieczeństwa krok I.– **4 godz.**

Sesje grupowe – 60 godzin:

3. Zajęcia grupowe, zjawisko przemocy – 3 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – zjawisko przemocy
- kwestionariusz pt. „Różne zachowania”
- ankieta „pretest”

4. Zjawisko przemocy – cd. – 3 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – zjawisko przemocy
- analiza kwestionariuszy pt. „Różne zachowania” i „Historia przemocy”

5. Alkohol i jego związek z przemocą - 2 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

- analiza przypadku

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – alkohol i jego związek z przemocą
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia
- film Pt. „Płonące łóżko” – fragmenty

6. Alkohol i jego związek z przemocą cd. - 2 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- kwestionariusz kontrolowania dotyczący filmu
- film pt. „Płonące łóżko” – fragmenty

7. Szacunek – 3 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- zadanie domowe „Życiorys”

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – przemoc emocjonalna
- historia Anny i Roberta pt. „Dlaczego musisz dostawiać się do każdego faceta, którego widzisz?”
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący historii Anny i Roberta

8. Emocje i uczucia – 2 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- praca w grupach
- zadanie domowe – sprawdzenie i omówienie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – emocje i uczucia
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia.

9. Błędne przekonania n/t. zjawiska przemocy w rodzinie – 2 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- formularz pt. „Błędne przekonania n/t przemocy”

10. Szczerłość i odpowiedzialność – 2 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- zadanie domowe
- analiza przypadku

Narzędzia:

- historia Anny i Roberta pt. „Obiecałaś mi, że o tym zapomnisz”
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący historii Anny i Roberta
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia

11. Szczerłość i odpowiedzialność cd. - 2 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- zadanie domowe – sprawdzenie i omówienie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna - minimalizowanie, zaprzeczanie i obwinianie
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia – analiza
- formularz odpowiedzialność
- formularz odpowiedzialność mężczyzny

12. Wychowanie dzieci bez przemocy – 4 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- emisja filmu

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – wychowanie bez przemocy
- film pt. "Pręgi"

13. Wychowanie dzieci bez przemocy cd. – 3 godziny.**Metody:**

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- kwestionariusz kontrolowania do filmu
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia – analiza

14. Plan bezpieczeństwa – 3 godziny.**Metody:**

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- formularz pt. „Plan bezpieczeństwa” krok II

15. Złość – mini wykład – 2 godziny.**Metody:**

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia – analiza
- Stop Przerwa
- Przerwa na ochłonięcie

16. Metody redukowania napięcia cd. – 2 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- odgrywanie scenek
- plan bezpieczeństwa- ewaluacja
-

17. Emisja filmu pt. „Plac zbawiciela” - 3 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana – emocje związane z filmem
- emisja filmu

Narzędzia:

- film pt. „Plac zbawiciela”

18. Podsumowanie wiedzy n/t przemocy – 2 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- kwestionariusz kontrolowania do filmu
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia – analiza

19. Tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych – 3 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna

20. Partnerstwo – 3 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – przemoc ekonomiczna, partnerstwo
- formularz - Twoje oczekiwania na temat partnerstwa
- kwestionariusz - co to są przywileje mężczyzny

21. Poszanowanie seksualności – 4 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- zadanie domowe

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – przemoc seksualna
- formularz kontrolny
- historia Anny i Roberta
- kwestionariusz kontrolowania do historii
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia

22. Negocjacje i sprawiedliwość – 2 godziny.

Metody:

- mini wykład
- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- zadanie domowe – sprawdzenie i omówienie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna – groźby i wymuszanie
- co może być negocjowane
- umiejętność negocjowania
- zasady sprawiedliwej kłótni czyli jak pozostać przyjaciółmi, gdy się nie zgadzacie
- zasady zdrowego rozwiązywania sporów

23. Negocjacje i sprawiedliwość cd. – 2 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku
- zadanie domowe

Narzędzia:

- co może być negocjowane
- umiejętność negocjowania
- zasady sprawiedliwej kłótni czyli jak pozostać przyjaciółmi, gdy się nie zgadzacie
- zasady zdrowego rozwiązywania sporów
- historia Anny i Roberta pt. „Żaden sąd nie da ci prawa do opieki nad naszymi dziećmi”
- kwestionariusz kontrolowania do historii
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia

24. Wsparcie i zaufanie – 4 godziny.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- mini wykład
- ćwiczenie
- analiza przypadku
- zadanie domowe – sprawdzenie i omówienie

Narzędzia:

- prezentacja multimedialna n/t izolacji
- historia Anny i Roberta pt. „Zadaję tylko kilka prostych pytań”
- kwestionariusz kontrolowania do historii
- kwestionariusz kontrolowania dotyczący sytuacji z własnego życia

25. Podsumowanie zajęć grupowych - 2 godziny.

Przekazanie informacji o możliwości podjęcia działań terapeutycznych poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju programach czy oddziaływaniach.

Metody:

- burza mózgów
- rozmowa kierowana
- ćwiczenie
- analiza przypadku

Narzędzia:

- ewaluacja planu bezpieczeństwa
- ankieta posttest

Sesje końcowe – 6 godzin:

26. Rozmowy końcowe, podsumowanie uczestnictwa w grupie. Motywacja do podjęcia dalszej terapii w tym programie psychologiczno – terapeutycznego – **4 godz.**
27. Rozmowy końcowe, zakończenie zajęć, wydanie zaświadczeń – **2 godz.**

Załączniki:

1. Wzór zaświadczenia o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową;
2. Wzór zaświadczenia o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

WZÓR

ZAŚWIADCZENIE NR.....

o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób

stosujących przemoc domową

stwierdza się, że Pani/Pan*:

- imię i nazwisko

- data urodzenia

zgłosiła /zgłosił* się:

do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową:**

do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową:**

Program odbędzie się w

(nazwa podmiotu realizującego program)

(adres podmiotu realizującego program)

w terminie:

(miejscowość, data)

(podpis starosty lub osoby upoważnionej)

*Niepotrzebne skreślić.

** Właściwe zaznaczyć.

WZÓR

ZAŚWIADCZENIE NR

**o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową
lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc
domową**

Stwierdza się, że Pani/Pan*:

- imię i nazwisko

- data urodzenia

ukończyła/ukończył*:

program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową:**

program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową:

realizowany w terminie:

(miejscowość, data)

(podpis starosty lub osoby upoważnionej)

*Niepotrzebne skreślić

** Właściwe zaznaczyć.